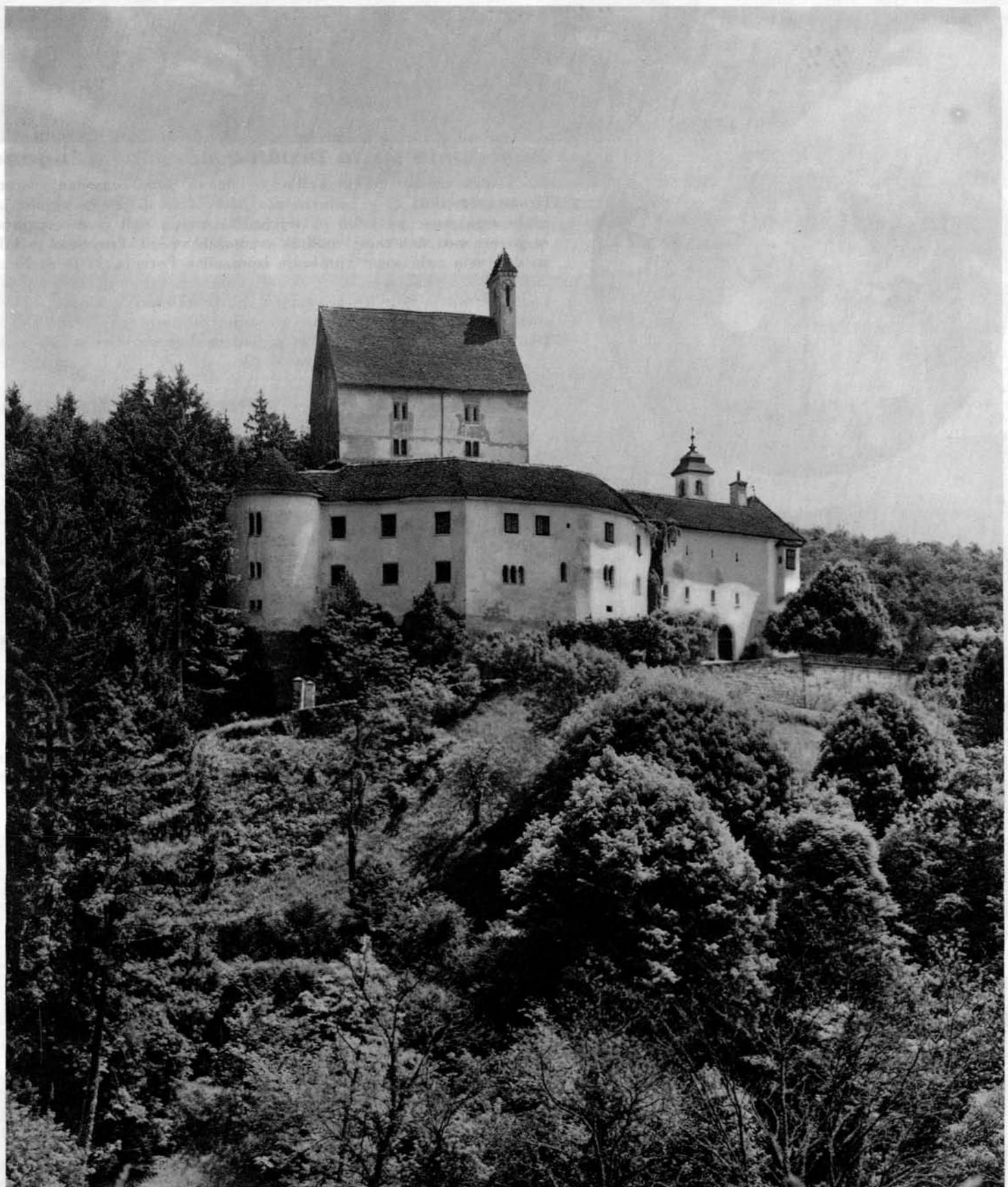

Ausgeföhrte Slovene

Leto IV

Tedenska priloga »Slovenca« (št. 296) z dne 30. XII. 1928

Štev. 53

Iz slovenske zgodovine: *Grad v Pišecah*

Spodaj:

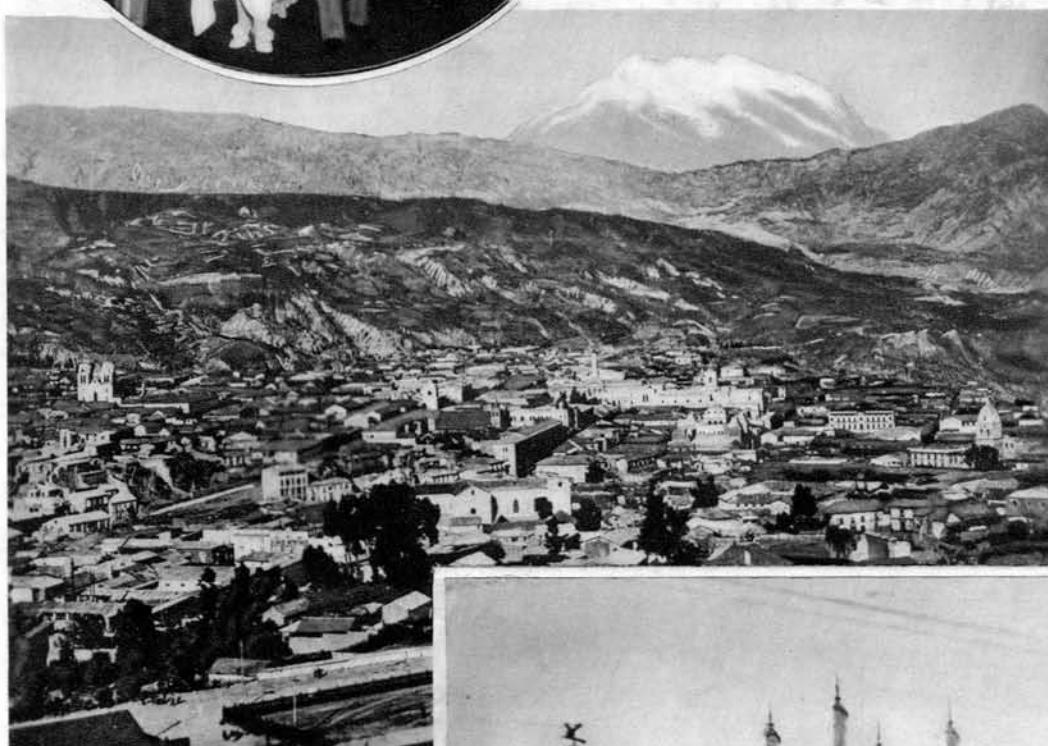
Grof Bernardotte

nečak švedskega kralja, s svojo nevesto, lepo Američanko Estelle Manville. Poroka se je vršila tako slovesno na nevestinem posestvu. Za starešino je bil švedski prestolonaslednik. Naša slika nam kaže poročenca, ko zapuščata cerkev po poroki. Ženinovi tovariši jima tvojijo z meči častni hodnik. — Slika je pa za nas zanimiva tudi zato, ker je ženin iz rodbine, ki je dala pred dobrimi sto leti tudi Ljubljani sedanjega francoskega guvernerja.

Zasedanje sveta Društva narodov v Luganu

Sredi tega meseca se je vršilo v Luganu važno zasedanje sveta Društva narodov, ki je obravnavalo tako važna in pereča vprašanja, razen tega so se pa vršili ob tej priliki seveda tudi razni separatni razgovori med državniki vodilnih evropskih velesil. Predvsem je bilo na dnevnem redu zopet vprašanje izpraznitve Porenja, ki je za Nemčijo najvažnejše, razen tega so pa obravnavali tudi južno-ameriške konflikte. Kakor poročajo nekatere vesti, je italijanski delegat Scialoia razpravljal z Briandom tudi vprašanje zbližanja med Francijo in Italijo. — Naša slika nam kaže pogled na Lugano, kjer se je vršilo zasedanje.

Pogled na La Paz

glavno mesto Bolivije, kjer je prišlo do navdušenih demonstracij za vojno proti Paragvaju.

Na desni:

Vladna palača

v Asuncionu, glavnem mestu Paragvaja. V desnem kotu je videti tudi sliko sedanjega predsednika paragvajske republike, Guggiaria.

Pred grozečo vojno med Bolivijo in Paragvajem

Med obmejnimi četami Bolivije in Paragvaja je prišlo v začetku decembra do sporov in krvavih prask na ozemlju tako zvanega Čaka, ki je še skoro nepreiskan. Tam je začrta na namreč meja kar v ravni črti na zemljevidih, dočim v naravi razmejitev še niti ni izvršena in vladajo zato še razni spori. Ta nasprotja so že stara in segajo še v l. 1879. Njen vzrok je želja obeh držav, da bi obvladali porečje Rio Paragvaja, ki posreduje zvezo z Atlantskim oceanom. Pri sporu je tako zainteresirana tudi Argentina, zato bo hotela imeti seveda tudi svojo besedo zraven.

Ignat Bajloni
guverner naše Narodne banke.

S proslave 10let. našega drž. zedinj. v Belgradu
Diplomatski zbor in drugi dostojanstveniki zapuščajo saborno cerkev po slovesni
službi božji.

Ob desetletnici Cankarjeve smrti

Dne 11. t. m. je minilo deset let. Cankar je zatisnil svoje oči največji slovenski umetnik zadnjega polstoletja, Ivan Cankar. Njegov veliki sodobnik Krek, je legel v grob, ko so se začeli pojavljati komaj prvi žarki našega osvobojenja, Cankar pa, ki se je poslovil od nas s pretresljivimi »Podobami iz sanj«, je telesno sicer še doživel osvobojenje in zedinjenje, toda le telesno še. Legel je v grob, truden popotnik, ko bi ravno najbolj potreboval njegovo veliko vero in ljubezen v naš rod, njegov oster bič, s katerim je bil po hlapčevstvu, hinavstvu in omejenosti našega malo-mesčanstva.

Naše narodno gledališče je proslavilo pesnikov spomin z uprizoritvijo njegove »Lepe Vide« v odlični Debevcевi režiji. Slika na levri nam kaže prizor iz konca drugega dejanja.

Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu

Klemenčič Ivanka
(* 1876), časnikarica.

Knez Ivan
(1853—1927), veletržec in industrialec.

Kocbek Fran
(* 1863), šolnik in turistični pisatelj.

Pišeški grad in njegove znamenitosti

Pišeški grad je eden izmed najzanimivejših in najbolje ohranjenih v Sloveniji, čeprav je danes, izvzemši v svoji bližnji okolici, le malo znan.

Prvič se navaja ime Pišece leta 1359. Tedaj se je namreč Viljem Pišeški zavezal, da se ne bo več prepipal s Friderikom Soneškim. Tudi ni znano, kedaj se je ustanovila tu duhovnija. Kronike navajajo le, da je že l. 1567. deloval tu vikar Janez Kastelic in l. 1595., ko je prišel grad v last sorodnikov Mosconov, so ustanovili ti tukaj samostojni vikarijat (poprej so bile Pišece kostanjeviška podružnica). Iz tamošnje krstne knjige bi bilo posneti, da je obsegal vikarijat koncem 17. stoletja 53 vasi. Prva šola in sicer zasebna se je ustanovila v Pišecah l. 1820. Prostor in drugo je dal zanjo na razpolago graščak. V tej šoli je poučeval Franc Pleteršnik, oče našega znamenitega leksikografa Maksa Pleteršnika.

O pišeškem gradu pripoveduje pravljica, da izvira še iz rimskih časov, toda izklesani kamni v njegovem najstarejšem delu, to je v močnem štirioglatem srednjem stolpu pričajo, da je iz 13. stoletja. V kolikor so nam ohranjena poročila, je bil grad izprva last Pišeških gospodov. Tekom 14. stoletja je pa prišla pišeška imovina pola-

goma v last solnograških nadškofov. Nadško Wolf Dietrich pl. Raitenau je bil slab gospodar in prišel je v denarne stiske, zato je prodal l. 1595. graščine Gorenjo Sevnico, Rajhenštajn in Pišece inozemu pl. Mosconu za 60.000 gld. zlata. Raitenauov naslednik je skušal to kupčijo razveljaviti, vendar se mu ni posrečilo in tako so zagospodovali tu Mosconi ter gospodarijo še danes.

Grad leži na lepem griču sredi gozdov in je bil v raznih dobah večkrat prezidan. Danes je nepravilen mnogokotnik. Obdan je okrog in okrog z visokim zidovjem. Najvažnejši del gradu je srednji, 36 m visoki stolp, ki ima 15 m v obsegu, a spodnje stene so debele do 3 m. Čash je imel pet nadstropij, sedaj pa le štiri in tu so tudi stanovali prvotni grajski gospodje. Na stolpu je še dandanes videti sledove kmetiških uporov. Iz stolpa vodijo obokani hodniki v ostalo grajsko poslopje, ki je dvonadstropno. Tu se vrste mnogoštevilne sobe in dvorane, ki hranijo še danes vse polno važnih staril slik, orožja, pohištva, posoda itd. V tem pogledu je malo gradov na Slovenskem tako bogati kot pišeški. Sedanji lastnik je Julij Franc Alfred Moscon.

H gradu spada tudi obsežno posestvo, ki meri okroglo 1200 oralov, od katerih je pa 1000 oralov gozda.

Pogled na grad Pišece

Na desni:

Grajsko malo dvorišče

Spodaj:

Star sekreter v salonu

ANNA ELISABETHA
VIRGINIA COMITISSA
ABLAGAY MATA COMITISSA
AB HERBERSTEIN

Ena izmed dvoran na pišeškem gradu

Na levi:

Iz grajske zbirke slik

Soproga grofa Blagaja.

Vogel sobe za knjižnico

Na levi:

Grajsko dvorišče

Spodaj:

Motiv iz grajske notranjščine

Graščakova delavnica

Na desni:

Pišeški gospod baron Janez Krstnik Moscon

Molzni stroj

ima svoj početek pri Alfa tvrdki v Ameriki. V zadnjih 10 letih se je tako izpopolnil, da deluje danes brezhibno in je dosegel svoj svetovni sloves. Kakor avtomobil, tako je tudi molzni stroj najbolj razširjen po farmah v Ameriki. V Evropi je uveden po vseh vzornih posestvih Švedske, Danske, Holandije, Angleške, Francije, Nemčije in Avstrije.

V Sloveniji je prvi molzni stroj za 24 krav nabavil veleposestnik g. Paumgarten v Fužinah pri Ljubljani (glej slike).

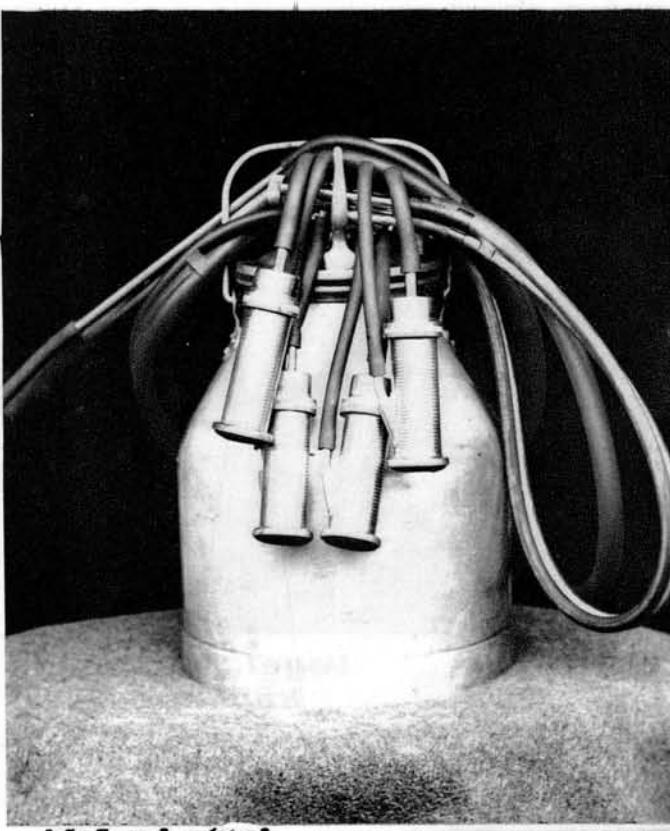
Izdelujejo se v velikosti za 10, 20 in 30 krav molže z 1 vakuum črpalko.

Obratovanje stroja vrši električni 1—2 HP ali bencinski motor.

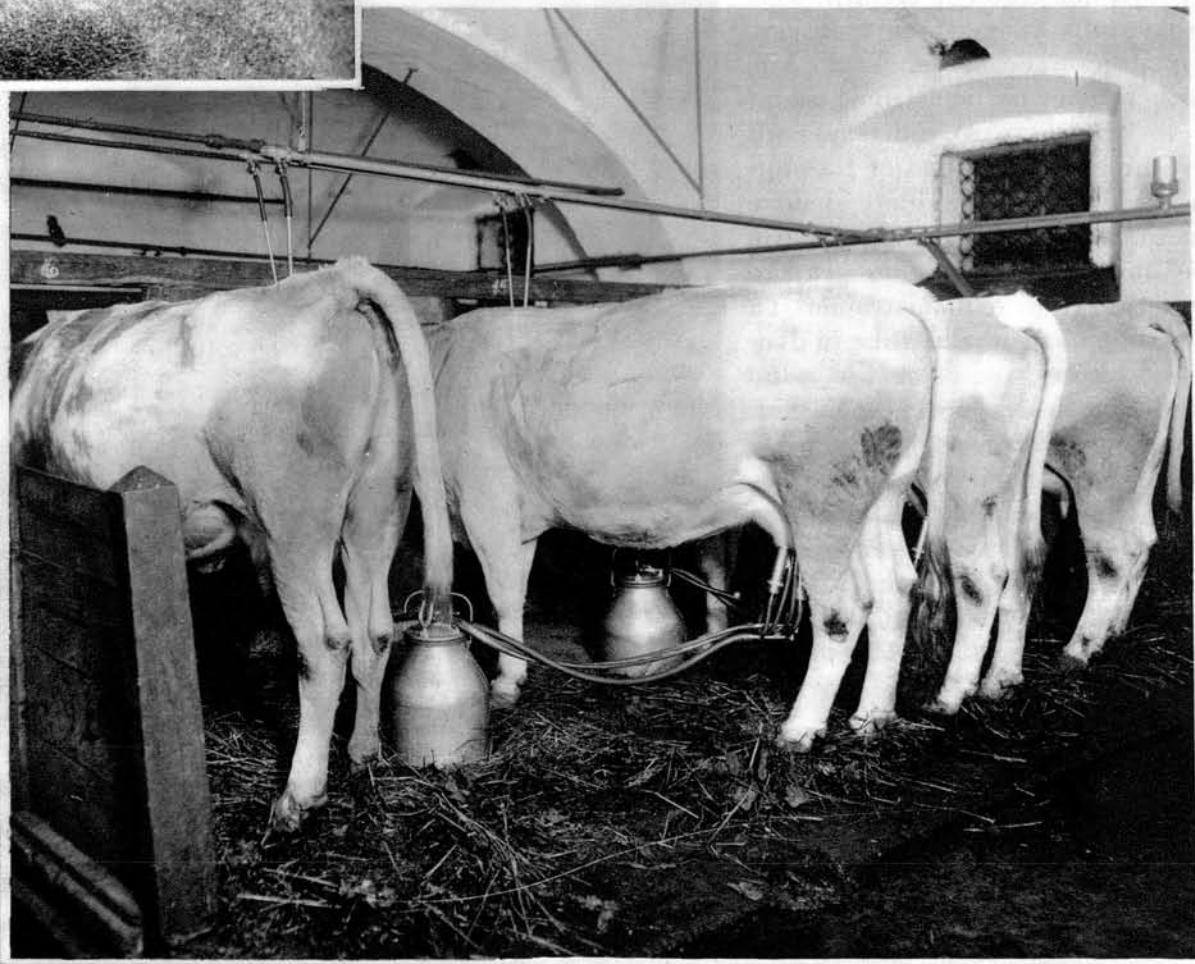
Molzni stroji so stabilni z montirano 2 cevno napeljavo po hlevu zvezzano z vakuum črpalko, ali pa so transportni na vozovih ter se prepeljavajo na pašnike, da se krave na prostem molzejo.

Molžo vrši stroj, ki se stika potom gumijastih cevi nad glavo krave z vakuum cevno črpalko. Zbiralna posoda molznega stroja je postavljena na tleh. Pred molžo se nataknemo na vse štiri sesce sesalni okrovci z gumijastimi cevkami, ki jih vakuum med obratovanjem sam potegne za sesce, ki prosto visijo med molžo na vimenu. Nad molžo se gibljejo v okrovcih sescev gumijaste cevke, ki sesajo mleko iz vimena in ga odtakajo v molzno posodo. Po končani molži se vakuum delovanje prekine in molzni okrovci padajo sami v roke strežaja.

Razlika med molžo z roko, ki mleko iztiskava iz vimena ter kravi deloma povzroča malenkostne bolestne občutke, in med strojno molžo obstoja v tem, da stroj sescev ne pritiska, temveč posnema naravo in sesa mleko kakor tele in nežno vleče mleko takoj, da ima krava prijetne občutke, ki jih kaže s svojim mirnim ponašanjem in prežvekovanjem med molžo. Krave mleko takoj pripuste in ga ne

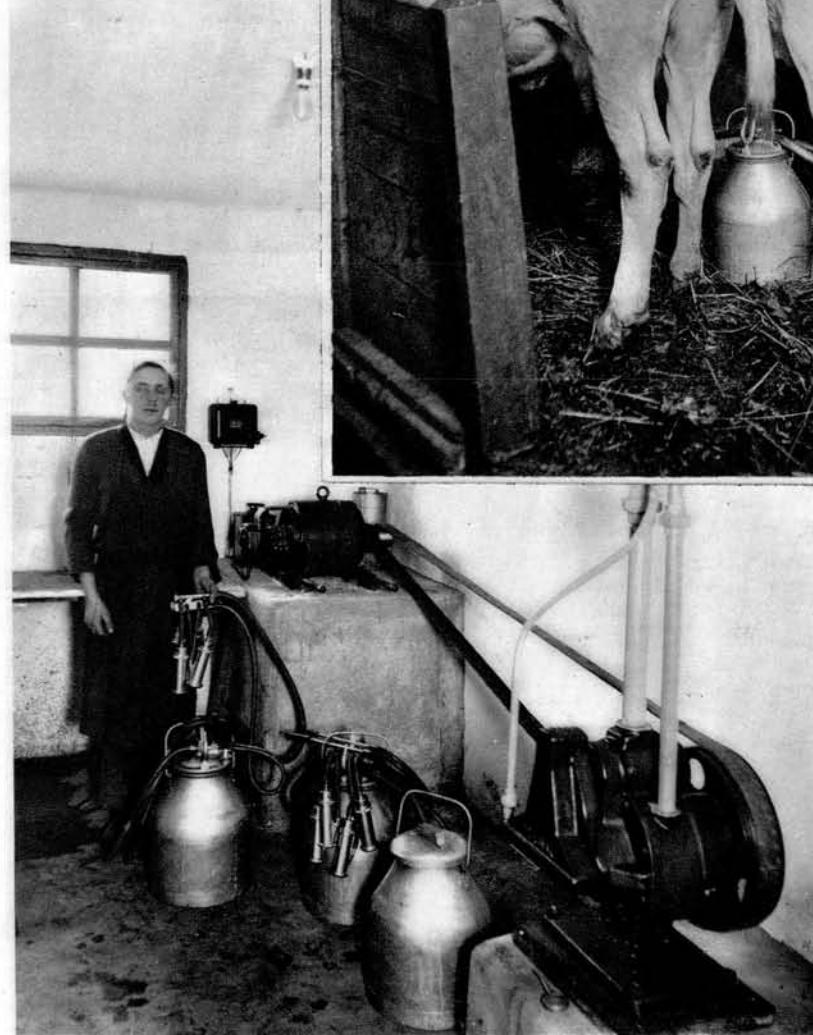

Molzni stroj

Na desni:

**Molzni stroji
pri delu**

zadržujejo, ker se molze hitro in enakomerno. Tudi trdomolzne krave se s strojem boljše pomolzejo in se ga prav lahko privadijo. Upravljanje in snaženje stroja je enostavno in priprosto ter ne zahteva preveč časa.

Dvomesecno brezhibno obratovanje molznega stroja Alfa kaže sledeče koristi:

1. Krava se molze na vseh štirih sescih naenkrat in je polovico hitreje kot molža z roko.

2. Strojna molža se izvaja tako nežno potom gumijastih sesnih naprav, da se vsaka krava takoj privadi in hitro pripušča mleko, da je molža hitro končana.

3. Namolženo mleko odteka v zaprtih gumijastih cevih v mlečno posodo, nima stika s smrdljivim hlevskim zrakom, s prahom, gnojnimi odpadki in je brez škodljivih bakterij. Zato je mleko od strojne molže snažno, okusno in zdravo ter se more uživati sveže.

4. Strojna molža zvišuje množino in tolščobo v mleku, prihrani 50 odstotkov na času in molznih stroških ter se v dveh letih popolnoma izplača.

Na levi:

Električni motor, ki opravlja molžo

v hlevih veleposestnika Paumgartna na Fužinah.

Dne 1. t. m. je minilo 10 let, kar je prevzel svoje posle sedanj ptijski okrajni zastop

ki ga vidimo na sliki. Od leve na desno: Kovačec, Topolovec, okr. glavar dr. Vončina, M. Brenčič (načelnik), dr. Fermevc in Korenjak; zadaj pa stoje: Martin Arnuš (uradnik), Ranfl, Belec, Zupanič, Majcen, Muhič in Sagadin.

Na levi: **Marijanišče svojemu očetu.** Reliefna plaketa, umetnina Božidarja Pengova, ki so jo poklonili gojenci Marijanišča svojemu ravnatelju, g. proštu Andr. Kalanu ob njegovi 70 letnici.

NAGRADNA KRIŽALJKА

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29				
30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58				
59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87				
88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115					
116	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138	139	140	141	142	143					
144	145	146	147	148	149	150	151	152	153	154	155	156	157	158	159	160	161	162	163	164	165	166	167	168	169	170	171	172				
173	174	175	176	177	178	179	180	181	182	183	184	185	186	187	188	189	190	191	192	193	194	195	196	197	198	199	200	201				
202	203	204	205	206	207	208	209	210	211	212	213	214	215	216	217	218	219	220	221	222	223	224	225	226	227	228	229	230	231			
232	233	234	235	236	237	238	239	240	241	242	243	244	245	246	247	248	249	250	251	252	253	254	255	256	257	258	259	260	261	262		
263	264	265	266	267	268	269	270	271	272	273	274	275	276	277	278	279	280	281	282	283	284	285	286	287	288	289	290	291	292	293	294	
295	296	297	298	299	300	301	302	303	304	305	306	307	308	309	310	311	312	313	314	315	316	317	318	319	320	321	322	323	324	325	326	
327	328	329	330	331	332	333	334	335	336	337	338	339	340	341	342	343	344	345	346	347	348	349	350	351	352	353	354	355	356	357	358	359

Vodoravno: 1. Jezero v Južni Ameriki; 8. rimski denar; 10. povratni zaimek; 12. žensko ime; 16. del črevesa; 20. egipotski bog; 22. zmleto žito; 25. kanal v srednj Ameriki; 29. del rimske oblike; 30. rimski pozdrav; 31. del voza; 33. član družine; 34. pojedina; 35. domača žival; 36. čutilo; 37. ni častno za vojsko; 39. dvojica; 40. glasbena prireditev; 42. Cankarjevo delo; 43. dostavek v pismu; 45. uvaja časovne stavke; 47. najslajša beseda otroka; 48. časomer; 49. mlečni izdelek; 50. domača žival; 52. veznik; 53. zimská zabava; 55. veznik; 56. razum; 58. če manjka, sod razpad; 59. veznik; 60. eden izmed voditeljev francoske revolucije; 62. tekoča voda; 64. mesto v Dalmaciji; 65. francoski duhovnik; 66. povratni zaimek; 67. isto kot 45. vod.; 68. tvornica letal v Novem Sadu; 70. pristovna členica; 71. moško ime; 72. pogojna členica; 74. zemlja sredi morja; 76. medmet; 77. obed; 82. samozatajalevac; 84. kemičen znak za kovino; 85. število; 86. del obrazca; 88. žensko ime; 90. ilovica; 92. zaimek (žen. spola); 93. plazivec; 95. pogojna členica; 96. svetopisemska oseba; 98. veznik; 99. pod; 100. zaimek (2. os. množ.); 101. prvi oče; 103. igralna karta; 104. predlog; 105. Švicarski kanton; 107. hunksi kralj; 108. zaimek (kazalni); 109. mladenič; 110. doba; 113. ploskovna mera; 115. primorski veznik; 116. kar stoji pred prijmom; 117. del pohištva; 118. kemičen znak za kovino; 119. izobrazba; 121. pesniška oblika; 123. pokri-

valo; 125. ploskovna mera; 126. vtisek; 127. časovno razdobje; 129. medmet; 131. pomožni glagol (3. os. množ.); 132. ploskovna mera; 133. otok v Jadranu; 134. vstavi ok; 135. mohamedancem svet kamen; 137. medmet; 139. osebni zaimek (žen. spol); 142. del njive; 144. svetopisemska oseba; 146. glavar družine; 148. žensko ime; 151. del pohištva; 153. staroslovensko božanstvo; 154. član starega naroda; 156. vzklik; 157. del oblike; 159. zaimek osebni (3. os.); 160. vrsta usnja; 161. a. gora na Koroškem; 162. a. zelenjava; 163. je na glavi; 164. stročnica; 165. reka v Sibiriji; 166. zaimek (1. os. množ.); 168. kazalni zaimek; 169. predlog; 170. kemičen znak za kovino; 173. reka v Srbiji; 175. v Orientu cjenjena žival; 177. plaz; 180. ploskovna mera; 181. drvarsko orodje; 183. mesto v Orientu; 184. zavoj; 186. oče; 188. trdična členica; 189. pokrajina v Bosni; 191. sv. podoba; 193. prvi veliki judovski duhovnik; 195. pristovno slovensko žensko ime; 196. prostor v hiši; 197. značilno za vinske gorice; 202. glej 186. vod.; 203. osebni zaimek (2. os. množ.); 204. pomožni glagol (3. os. množ.); 205. napitek; 207. žensko ime; 209. pogojna členica; 210. umetniški izdelek; 211. pogojna čle-

Naš modni kotiček

Moderni klobuki.

V času, ko je veljal ženski klobuk kot razstavni prostor za najrazličnejše okraske in ne kot enostavno pokrivalo, je pomenil izdatek za en sam klobuk, okrašen n. pr. z nojevimi peresi, vsoto, ki bi jo večkrat na leto le malokdo zmožel. Zato je tudi razvajenim modnim damam zadostoval en sam klobuk za celo sezono.

Danes so modni pogoji docela drugačni. Tudi ženski klobuk je postal pokrivalo in drugega nič. Seveda pa mora biti to pokrivalo tako, da zadovoljuje zahteve mode.

Današnja enostavna, naravna noša zahteva docela enobarven klobuk, na katerem predstavlja vse okrasje ozek trak in k večjemu še kaka igla ali

zaponka. Tak klobuk je neprimerno cenejši nego prejšnji izdelki modinstnj. Pri vsem tem pa prihranki niso veliki, ker zahteva moda, da se klobuk z obleko zliva v skladno celoto, kar je mogoče le tedaj, ako se za vsako obleko nabavi poseben klobuk.

Naša slika nam kaže nekaj modernih vzorcev.

Za vsakdanje opravke ob slabem vremenu je primeren klobuk s poluširokim robom sportne oblike iz dobre klobučevine, ki mu dež ne škodi. (Prvi vzorec.) Ob lepih zimskih dnevih prihaja vpoštev drugi vzorec; klobuček se tesno prilega, je brez okrajkov, okrašen samo z zaponko; v barvi se mora skladati s plaščem.

V drugi skupini naše slike imamo dva tipa za čajanke odnosno popoldanske obiske. Prvi vzorec je baržunast klobuk z zavijanimi kraji; ob strani razporek z majhno svileno pentljjo. — Zelo mladosten je drugi vzorec, ki se na eni strani gladko prilega, na drugi pa ima poluširok rob; poživiti ga je mogoče z rozeto iz svilenega traka v primerni obliki.

Za večer (spodnji vzorec) prihaja vpoštev skoraj le turban, ki predstavlja navadno kombinacijo iz dvojegega materiala, motne in blesteče svile, s čimer se dajo doseči kar najlepši učinki.

Gumbi kot okrasek

se trdovratno vsiljujejo. Sicer je pa treba priznati, da se dajo z njimi učinkovito poživiti razni kosi obleke. Naša sličica nam kaže gumbne okraske na rokavih in šalu.

* *

Za sedanjo modo se more reči, da naspološno ustreza zahtevam higijene in praktičnosti. Da so zlorabe tudi v modi, kakor pri vsaki drugi stvari, je nesporno.

nica; 212. del voza; 215. mesto na Tirolskem; 221. Egipčanom sveta žival; 222. veznik; 224. časovni prislov; 226. osebni zaimek (3. os. edn.); 228. gora v Mehiki; 233. grški bog vojne; 234. grški junak; 235. strelno orožje; 237. gora v Grčiji; 239. se pojavi v jutru; 240. predlog; 241. kemičen znak za kovino; 242. reka v Nemčiji; 244. predlog (časovni); 245. del -voza; 247. elektro tvrdka; 248. tolažilo; 252. mož iz Sodome; 255. gora v Karavankah; 257. riba; 259. planota v Aziji; 261. glas; 263. kazalni zaimek; 265. največja morska žival; 266. strelno orožje; 269. hiša; 270. del noge; 272. časovni prislov; 275. prikuha; 277. organ; 279. morsko obrežje; 281. lesena posoda; 284. del oprave; 285. a. pogojna členica; 287. prislov kraja; 289. Wielandov ep; 292. veznik; 293. ploskovna mera; 294. Kitajska; 295. oče; 296. predplačilo; 298. državica v Srednji Ameriki; 300. reka v Sloveniji; 301. članica družine; 304. pogojna členica; 305. časovni prislov; 306. plača dnevnica; 307. sveta ptica v Egiptu; 311. umetniški izdelek; 313. vzhlik; 314. Stritarjeva kavka; 316. za življenje važna snov; 320. žensko ime; 323. priprava za ribolov; 325. okno v zvoniku; 326. pesniška oblika; 328. oddelek; 330. je zadaj v cerkvi; 331. vodopad; 333. kesanje; 334. časovni prislov; 335. nič (indijško); 336. je sredi obraza; 337. ovijalka (rastlina); 338. delamo pozimi; 339. pusta planota v Ameriki; 340. posoda za vino; 341. vas pri Ljubljani; 342. del suknje; 343. ptica. — N a v p i e n o : 2. država; 3. mesto v Italiji; 4. veznik; 5. ozirinalni zaimek; 6. pogojna členica; 7. nagla snut; 8. grč pri Belgradu; 9. povratni zaimek; 10. član družine; 11. država v Afriki; 13. rimski denar; 14. vodna žival; 15. veznik; 17. pesniška oblika; 18. pijaca; 19. kemičen znak za edek element; 20. domaća ptica; 21. starodavnega naroda sin; 22. reka v Srbiji; 23. glinasta piščal; 24. časovni prislov; 25. zelenjava; 26. ploskovna mera; 27. predlog; 28. vstavi: az; 30. ploskovna mera; 32. osebni zaimek za žen, spol; 35. izraz v šabu; 37. grška crka; 38. del voza; 39. stroka; 41. žito; 43. dolina pri Borovnicu; 44. poklic; 45. ptica; 46. reka v Sibiriji; 48. pamet; 49. stevilo; 50. največja katastrofa sveta; 51. gospodar; 54. morsko obrežje; 56. list papirja; 57. osebni zaimek (1. os. množ.); 61. višješolec; 62. mesto v Istri; 63. kazalni zaimek; 66. krma; 67. del semena; 69. egyptovski bog; 73. ozirinalni zaimek; 75. časovni prislov; 78. čutili; 79. povratni zaimek; 80. dolga palica; 81. gora na Koroškem; 83. spleteni lasje; 87. prva mati; 89. močnata jed; 91. insekt; 94. župančičeva pesem; 97. žensko ime; 102. Egipčanom sveta žival; 106. poljski pridelek; 107. vstavi: am; 109. župnjija; III. grški pekel; 114. izraz pri kvartah; 116. sveta slika; 118. mestno zabavišče; 119. mosko ime; 120. morsko obrežje; 122. veznik; 124. duh; 112. vstavi: ok; 128. francoski naziv za duhovnika; 130. pomožni glagol (3. os. edn.); 131. pomožni glagol (3. os. množ.); 136. grški junak; 138. trdilna členica; 140. mi

Današnja krizaljka je nagradna in razpisujemo slednje knjižne nagrade: 1. Humek: Praktični sadjar, Andree: Radio, M. Opeka: Večna knjiga, Velika skrivnost in Za resnico; 2. Erjavec: Slovenci, M. Opeka: Zgodbe o človeku in Začetek in konec; 3. Beg: Naše gobe, M. Opeka: Zena s solncem in Božji dnevi; 4. Sarabon: Gospodarska geografija, M. Opeka: Vstajenje duše; 5. Zel in plevl, M. Opeka: O ljubezni. — Rešitev uganke v št. 50 prinesemo prihodnjic. — Za prve tri nagrade pridejo v poštev le naročniki Slovencev.